

20. 2. 2004

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Nebudme hloupí aneb o heraldickém právu u nás V. část - Nebijte dámu aneb heraldická etiketa

Prezident Václav Klaus při podzimním udělování státních vyznamenání za rok 2003 zlepšil ceremonii poměrně výrazně - prezident již nepřichází k vyznamenávaným (to se snad dá udělat při vojenské přehlídce, kde vedle sebe stojí sto vojáků), ale vyznamenávání přicházejí k prezidentovi. Z logiky věci, resp. z postavení prezidenta je to důstojnější. Avšak ouha - druhou vyznamenávanou byla Lady Louisa Abrahams - nejvyšší státní vyznamenání: na nákrční stuze! Tedy v pánském provedení!!!

Kdy zapláče aristokrat? Když vidí způsob udělování nejvyšších státních vyznamenání ČR. Kde jsou ceremoniáři a znalci protokolu?!

I tato část patří do heraldického práva, stejně jako oslovování osob ve stavovské společnosti a mnoho jiných okruhů otázek. Samy řády a vyznamenání jsou samozřejmě věci faleristiky, nicméně... To, co jsme dříve nazvali jako „pseudorády“ se dá rozpoznat zcela jednoduše - v jejich ceremonialech „pasování“ či vyznamenávání jsou velmi často formální i obsahové chyby. Největším „prohřeškem“ je „rovnost žen a mužů při ceremonálu“ - toto není diskriminace, nýbrž podobná etiketa, jako například fakt, že dámu pouštíme do dveří první. Řády obvykle pojmenovávají muže - své členy - za „rytíře“ (řádové rytíře) a dámy... ne, nejsou to „rytírky“, ale „řádové dámy“. A i při přijetí do řádu je třeba se k nim takto chovat - je komické, jak některé pseudorády „pasují“ dámy tím, že je nechají (stejně jako rytíře) pokleknout před velmistrem (dáma před mužem nekleká - výjimkou je samozřejmě etiketa královských a podobně vysoce postavených dvorů) a následně ji „bije mečem“, čili ji pasuje na „řádovou dámu“ poklepem mečem na ramena - NE! Takto ne! Dáma samozřejmě skládá svůj slib jen tím, že se (ve stoje!) dotkne řádového meče (nepřebírá jej!) a odřiká řádovou přísahu. Avšak co poté, co s dekorací? Rytíř přijímá nákrční dekoraci a obvykle též plášť. Co je to „nákrční dekorace“? Právě to, co uděluje i prezident republiky - například Řád Bílého lva, který je upevněn na stuze a prezident jej upevňuje na krk vyznamenávaného. A dáma? Zde je na místě pláč! Řádová dáma (podobně, jako nemá být „bita mečem“) nedostává nákrční dekoraci (jen si to představte - „velmistr“ nejprve dámu „zbije mečem“ a následně ji „škrtní“ přivěšováním nákrční dekorace - nota bene když takto zavěšená dekorace nutně „končí“ v dekoltu dámy). Dáma nenosí nákrční dekoraci, nýbrž je pro ni vytvořena „mašle“, na které je řádová dekorace přivěšena. Tato mašle s dekorací se přivěšuje (jak kulantně uváděno) „pod levé rameno“, čili nad ženské ňadro. Je to tradice, je to zvyk - všude! Stačí pohledět do Velké Británie a velmi snadno řečeno - ony „mašle“, co má královna Alžběta II. na hrudi na svých portrétech, není „paráda“, ale přesně to, co by měl král na krku v podobě nákrční dekorace. Je to drobná úprava - i pro nezkušenou švadlenu je otázka úpravy stuhu z pánské nákrční dekorace (vyznamenání) na dámskou dekoraci (mašli) jistě není obtížnější než práce na deset minut...

Prezident Václav Klaus při podzimním udělování státních vyznamenání za rok 2003 zlepšil ceremonii poměrně výrazně - prezident již nepřichází k vyznamenávaným (to se snad dá udělat při vojenské přehlídce, kde vedle sebe stojí sto vojáků), ale vyznamenávání přicházejí k prezidentovi. Z logiky věci, resp. z postavení prezidenta je to důstojnější. Avšak ouha - druhou vyznamenávanou byla Lady Louisa Abrahams - nejvyšší státní vyznamenání: na nákrční stuze! Tedy v pánském provedení!!! Cožpak by to byl takový problém změnit stuhu na mašli a vyhnout se tak nedůstojnému „škrčení

dámy“ při předávání (připínání) dekorace.

Prezidentu Klausovi nelze nic vytknout – má na to přece své lidi! Ale kde byli?! Ceremoniářové, znalci protokolu, lidé k tomuto určení... Není omluvou, že „zapomněli“, je to fatální omyl a faux pas na nejvyšší úrovni. Cožpak nyní může Lady Abrahams ve Velké Británii ukázat nejvyšší státní vyznamenání České republiky? Snad v etui čili v příslušné „krabičce“ – ale „uvázat si lva na krk“ a jít do vysoké britské společnosti – obávám se, že by to nebylo možné. Jak tedy propagujeme ČR v zahraničí? Snažíme se, ale když využijeme tak čestné možnosti jako je udělení nejvyššího (!) státního vyznamenání – selžeme! Snad se Vám to může zdát jako drobnost, obávám se však, že právě na takových drobnostech naše mezinárodní pověst „krachuje“.

Podobný problém je s udělováním řádů a vyznamenání duchovním. Po lady Abrahams byl vyznamenán Mons. Škarvada, který je mimo jiné od roku 1988 členem Řádu Maltézských rytířů. Samozřejmě, ani u duchovní osoby není zvykem, aby byla „bita mečem“ v případě přijímání do řádů za „řádového rytíře“. Skládá přísahu stejně jako řádová dáma – inu, klečet před velmistrem či představeným řádu je logické jen pro rytíře – muže. Zde již samozřejmě lze hovořit o ceremoniálních výjimkách, stává-li se duchovní současně rytířem, nicméně důstojné postavení duchovní osoby si vyžaduje uznání jejího důstojství při všech ceremoniálech, kde je to možné. Při vyznamenávání prezidentem republiky se ani biskup dozajista nestává rytířem. Ani pro duchovního tedy není udělení nákrční dekorace na stuze běžná – obvykle se takové vyznamenání přemění na formu „medaile“, čili „náprsní dekorace“. Nicméně chceme-li náš protokol a ceremonii plně perfekcionizovat, měli bychom se oprostít od socialistických medailí „připichovaných“ stejně „úderníkům i údernicím“. A vyznamenání duchovní osoby? Inu, 14 let po revoluci bychom se nad tím již „mohli zamyslet“...

To, o čem zde hovoříme, bychom mohli nazvat „heraldickou etiketou“. Je to na pokraji práva a morálky, čili státně-mocenskou sankcionovatelnost bychom zde hledali jen velmi obtížně. Nicméně pořadí řádů a tedy též společenské postavení bylo za dob c.k. monarchie poměrně pevně stanoveno. Jak píše Dr. Jiří Guth-Jarkovský: „Při pořadí řádů rozhoduje pořadí panujících domů. Pro řády téže země platí vlastní předpisy a pořadí. V Rakousku je toto: řád zlatého rouna pro členy panovnického rodu a nejvyšší katolickou šlechtu, velkokříž královského uherského řádu sv. Štěpána, velkokříž rakouského řádu Leopoldova, první třída rakouského císařského řádu železné koruny, velkokříž rakouského císařského řádu Františka Josefa, komandérský kříž uherského řádu sv. Štěpána, komandérský kříž řádu Leopoldova, druhá třída řádu železné koruny a komturský kříž řádu Františka Josefa s hvězdou, malý kříž uherského řádu sv. Štěpána, rytířský kříž řádu Leopoldova, komturský kříž řádu Františka Josefa, důstojnický kříž řádu Františka Josefa a třetí třída řádu železné koruny, rytířský kříž řádu Františka Josefa. Ostatní řády jsou mimo jakýkoliv pořadí, jako vojenský řád Marie Terezie, čestný odznak pro umění a vědy aj. Řádu českého mezi rakouskými není; při korunovaci nebo při jiných příležitostech může však král český udílet rytířství svatého Václava jakožto čestný titul, udeřiv kandidáta třikrát na levé rameno obnaženým mečem sv. Václava. Nevím, užívá-li kdo dnes tohoto titulu“.

Toto napsal Dr. Guth koncem c.k. monarchie, kolem roku 1912. Kromě řádu zlatého rouna, který má stále mezinárodní platnost, jelikož neexistoval jen v Rakousku-Uhersku (byť u nás dnes není uznávaný, jakožto projev šlechtictví a tedy contra legem 61/1918), ale dodnes existuje v mnoha monarchiích světa, lze považovat všechny výše uvedené řády za odumřelé. Jejich platnost byla teoreticky ukončena pádem Rakouska-Uherska a udílením nových republikových vyznamenání. Jedinou výjimkou je řád Sv. Václava, který vznikl jako občanská iniciativa – sdružení po roce 1989. Nesplňuje však již podmínky výše uvedené Dr. Guthem, jelikož se nejedná o vyznamenání, nýbrž o řád ve smyslu sdružení. Pokud Dr. Guth psal kolem roku 1912, že „neví, zda někdo užívá tohoto titulu“, pak dnes tohoto titulu užívá téměř 70 občanů České republiky. Rozdíl mezi vyznamenáním uděleným panovníkem, potažmo hlavou státu a dobrovolným členstvím ve sdružení (byť usilující o

jistou prestiž, přesto však nezařaditelné mezi „historické řády“) není možno srovnávat.

Dr. Guth dodává: „Některé řády nebo tituly a hodnosti spojené s řádovými odznaky, mají omezený počet svých příslušníků, ale i tenkrát, když počet ten jest velmi značný, jako při akademických palmách francouzských (existující dodnes – pozn. autora), často se překročuje... po smrti se některé řády musí vrátiti, - příslušné ustanovení jest uvedeno vždy v diplomu řádovém – pokud si odznaků nekoupil majitel řádu sám, kdežto diplomy řádové smí si pozůstalí nechat na památku“.

© EPRAVO.CZ - Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [DEAL MONITOR](#)
- [Tři dekády v advokacii a otevřený pohled na to, co profesi i justici nejvíc škodí](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [Vybrané otázky poskytování zdravotních služeb na dálku](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [„Za každou kauzou je živý příběh“](#)
- [Ombudsman na Maltě – základní parametry a role. A v čem bychom se mohli poučit i my v Česku?](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [Rozhovor s JUDr. Veronikou Janoušek Rudolfovou, samostatnou advokátkou specializující se na sportovní právo](#)
- [DEAL MONITOR](#)